
NOKKRIR HUGLEIÐINGAR UM FORYSTU OG STJÓRNUN Á TÍMUM ÓVISSU OG ÁLAGS

Hulda Dóra Styrmisdóttir, skrifstofa mannauðsmála Landspítala, mars-apríl 2020

FYRST: TIL UMHUGSUNAR VARÐANDI LÍÐAN STARFSMANNA Á TÍMUM COVID 19

MÖGULEG LÍÐAN STARFSMANNA

- Hræðsla við að smitast og smita
- Álag (stundum yfirþyrmandi/oft breytilegt)
- Preyta (langhlaup/breytileiki/fjöldi/umfang verkefna)
- Vanlíðan vegna erfiðra ákvarðana
- Ótti við hvað framtíðin ber í skauti sér
- Áhyggjur vegna áhrifa Covid/afleiddra efnahagsáfalla á eigin fjölskyldu
- Vanlíðan vegna eigin hlutverks: geri ég nóg?

MÖGULEG VIÐBRÖGÐ STJÓRNENDA

- Styðja við að fólk geti upplifað stjórn eins og hægt er.
- Vera sýnileg eins og kostur er, gefa tiltækar upplýsingar amk. daglega og nýta sem flesta miðla
- Veita stuðning, hrós og hvatningu og hvetja fólk til að styðja hvert annað
- Huga vel að sjálfum sér og eigin líðan – það reynir á að vera leiðtogi í þessum aðstæðum
- Hvetja fólk til að sýna kurteisi og mildi gagnvart hvert öðru þegar streitan vex
- Það er í lagi að segja að manni líði illa – stjórnendur eru fyrirmynd í þessu
- Gæta að því að næring og hressing og tækifæri til að anda/hvílast, sé til staðar
- Nýta tiltækan stuðning fyrir starfsfólk – t.d. frá stuðnings- og ráðgjafarteyminu

ÍHUGUM SVO: EITT AF (MJÖG) MÖRGUM HLUTVERKUM STJÓRNENDA

„Leiðtogar eru talsmenn vonar ... og von er önnur leið til að búa til fókus og sýn...að hjálpa fólki að halda fókus hjálpar til við að hafa stjórn á tilvistarkvíða.“

ÍHUGUM SVO:

“Gjafir vonar, sjálfstrausts og öryggis sem heilbrigðiskerfið færir sjúklingum og aðstandendum kemur frá starfsfólki þegar það sjálft býr yfir von og sjálfstrausti og upplifir öryggi.... Gleði í vinnunni er nauðsynlegur hluti af því verkefni að lækna, hjúkra og líkna.”

Berwick, D.M, Institute for Healthcare Improvement; Úr: IHI Framework for Improving Joy in Work. IHI White Paper (2017).

SPURNINGAR:

- Hvernig viðhaldið þið gleði/jákvæðni ykkar sjálfra í vinnunni í erfiðum aðstæðum?
- Hvað, skv. ykkar reynslu, viðheldur gleði/jákvæðni í vinnunni í erfiðum aðstæðum?

ÁHERSLUR STERKRA TEYMA SKV. LENCIONI GRUNNUR AÐ ÁRANGRI Í ÓVISSU OG ÁLAGI

LANDSPÍTÁ

ÁHERSLUR STERKRA TEYMA SKV. LENCIONI GRUNNUR AÐ ÁRANGRI Í ÓVISSU OG ÁLAGI

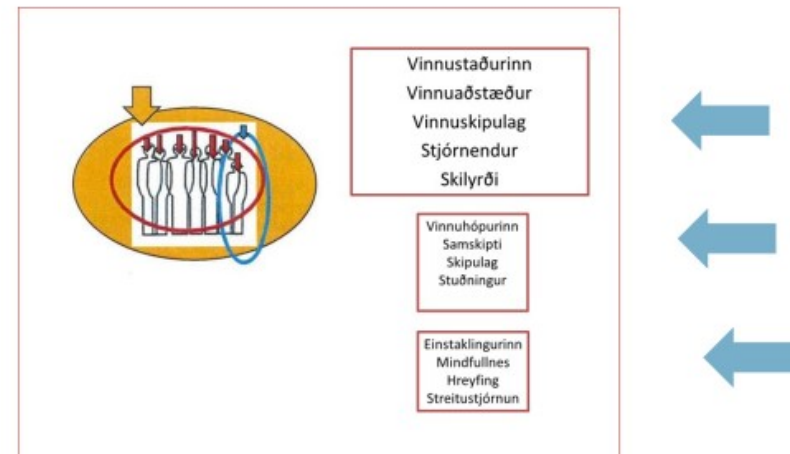
- Heildin er mikilvægari en minn hluti
- Góðviljuð afskiptasemi og ábendingar
- Skýrleiki, upplýsingar og samþykki
- Ágreiningur verður leit að bestu leiðinni
- Hugrekki til að sýna veikleika, biðja hjálp

Byggt á: Lencioni: The Five Dysfunctions of a T

ÞRÍÞÆTT NÁLGUN TIL VARNA GEGN STREITU OG ÁLAGI:

ÞRÍÞÆTT NÁLGUN TIL VARNA GEGN STREITU OG ÁLAGI:

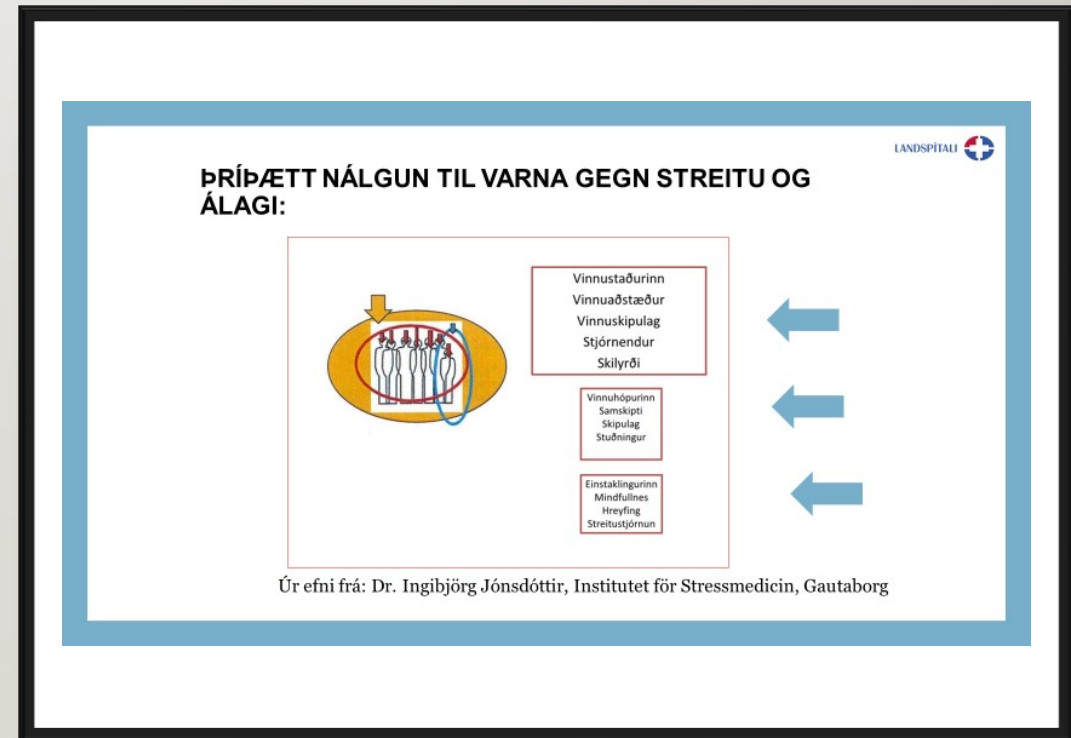
Úr efni frá: Dr. Ingibjörg Jónsdóttir, Institutet för Stressmedicin, Gautaborg

VIÐ ERUM Í LANGHLAUPI ÞAR SEM (NÆR) ALLIR MUNU UPPLIFA AUKNA, LANGVARANDI STREITU

Hvað hjálpar til:

Stutta svarið:

- 1) Styðja við öryggi og líkamlega vellíðan starfsfólks
- 2) Styðja við góð samskipti, samtal og samstarf og þar með við andlega vellíðan
- 3) Styðja við að hver og einn hugi að eigin streituvörnum og bjargráðum

ERTU SAMMÁLA?

Góð samskipti og teymisvinna eru fyrst og fremst ákvörðun: að ákveða að vanda sig í samskiptum og samvinnu – sérstaklega þegar álag er mikið.

Við gleymum okkur/missum okkur öll einhverntíma, en ef ókurteisi og þirringur verður að reglubundnu mynstri er nauðsynlegt að grípa inn.

ÞÍN LÍÐAN ER MIKILVÆG – ÞAÐ REYNIR MIKIÐ Á LEIÐTOGA Í ÞESSUM AÐSTÆÐUM

- **Hvað gerir þú til að gæta að þér?**
  - Hvað hefur virkað vel fyrir þig í streitumiklum aðstæðum hingað til?
  - Hverju þarftu að gæta sérstaklega að? (og hvað gerirðu sem er kannski ekki mjög hjálplegt?)
  - T.d:
    - Hvernig er svefninn?
    - Hvaða mataræði passar best fyrir þig til að halda uppi orku og góðri líðan?
    - Hvernig hreyfirðu þig?
    - Hvernig hvílirðu þig?
    - Gefurðu þér tíma til að vera með/ tala við ástvini?
    - Tekurðu þér tíma til að taka pásu/pústa?
    - Leitarðu reglulega stuðnings/ráða eða reynirðu að gera allt ein(n)?
- **Ekki gleyma að þetta er langtímaverkefni – ekki tæma batteriin**

HVAÐ ER MANNLEGT?

Það er mannlegt að

- klúðra
- reiðast
- kunna ekki allt
- vita ekki allt
- gera mistök
- sýna eigingirni
- sýna afbrýðisemi
- vilja meira
- passa yfirráðasvæði sitt
- ....

• Það er líka mannlegt að

- sýna þakklæti
- sýna örlæti
- sýna kærleik
- vera glaður/glöð
- hafa samkennd
- sýna mildi
- njóta samveru
- vinna í hópi
- ...

STUTTUR TÉKKLISTI SEM HJÁLPAR TIL VIÐ AÐ HALDA Í RÓ OG JÁKVÆÐNI

- Njóta stuttrar hreyfingar dag hvern
- Leggja áherslu á góðan svefn
- Reyna að gera þrjú góðverk (kind things) dag hvern
- Þakka fólki sem hefur haft jákvæð áhrif á líf þitt
- Reyna að umgangast helst fólk sem lætur þér líða vel
- Fara út í náttúruna á einhvern máta (amk. bara út í garð/í göngutúr)
- Slökkva á snallsímum og tölvum reglulega og njóta “tæknilausra” stunda
- Stunda (eitthvert form) hugleiðslu, íhugunar eða ígrundunar

Hvað gerið þið nú þegar?

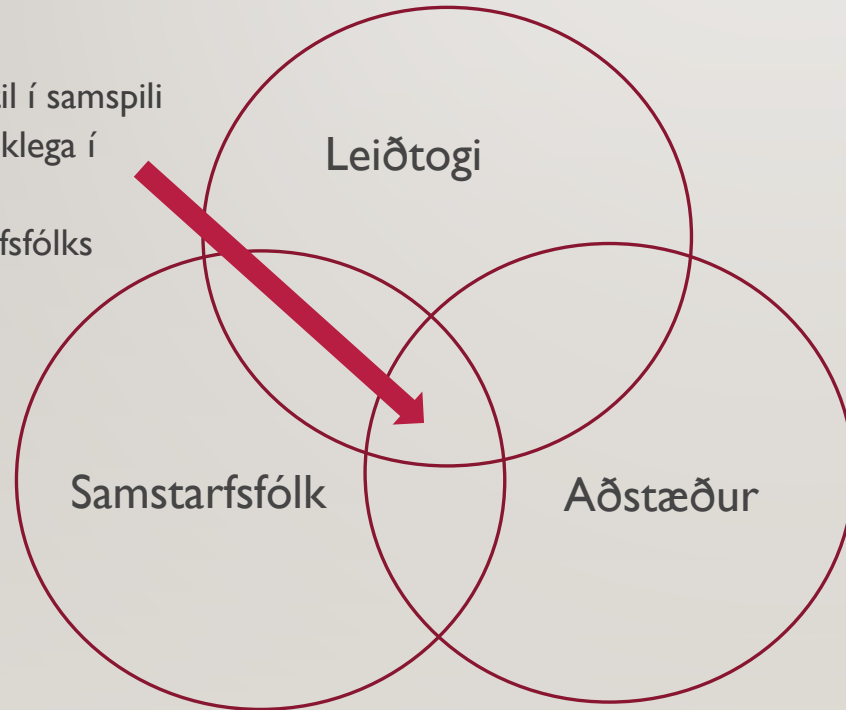
FLEIRI LEIÐIR TIL AÐ HALDA Í EIGIN RÓ Í ERFIÐUM AÐSTÆÐUM

- Að sýna sjálfum sér samkennd (self-compassion): “sýna hlýju og umburðarlyndi gagnvart okkur sjálfum þegar okkur líður illa, mistekst eða finnst við ekki nóg, í stað þess að berja á okkur”
- Að sýna sjálfum sér góðvild: (Self-kindness). að vera hlýr og skilningsríkur gagnvart sjálfum sér; að geta sefað og hugsa vel um sjálfan sig þegar maður stendur frammi fyrir sársauka í stað þess að reiðast.
- Að átta sig á mennsku sinni: Að skilja að maður er ófullkominn eins og aðrir, og að allir gera mistök
- Að vera til staðar (mindfulness) að horfa á og taka eftir eigin hugsunum, tilfinningum og gerðum án þess að reyna að hefta þær eða afneita þeim: að vera til staðar fyrir sjálfan sig.

TIL ÍHUGUNAR: FORYSTA SEM FERLI OG TENGSL

Upplifun á forystu verður til í samspili margra þátta og sérstaklega í samskiptum stjórnenda og samstarfsfólks

Hver er þín reynsla af því hvað skiptir máli á tímum mikillar óvissu/á tímum krísu? Hvernig stjórnun hefur þér sjálfri/sjálfum fundist góð/slæm á miklum álagstímum?

Almennt eru lykilþættir í stjórnun á miklum óvissutímum taldir eftirfarandi:

- Sýnileiki og upplýsingagjöf (eftir því sem kostur er)
- Ró og þolinmæði
- Svara því sem hægt er að svara og taka ákvarðanir sem þarf að taka þó ekki sé allt ljóst
- Viðurkenning og þol fyrir því að ekki sé allt ljóst, öll svör ekki til og að stundum sé verkefnið fyrst og fremst að vera til staðar.

Hluti af góðri stjórnun á álags- og óvissutíma er að þú sem stjórnandi gætir að þér: hvað þarft þú til að þér líði þokkalega?

- Dæmi um aðferð sem getur hjálpað: að skrifa niður 1-3 jákvæða punkta á hverju kvöld. Það styður við yfirsýn í hröðum og flóknum aðstæðum og heldur líka til haga því sem vel gekk – það skiptir máli!

TIL ÍHUGUNAR: LISTIN AÐ FYRIRGEFA – GOTT TÆKI Í STJÓRNUN?

- Hugmyndin um að fyrirgefning nýtist í stjórnun:
  - Að halda í gremju heldur þér í fortíðinni
  - Að „bleima og sheima“ – kenna um og skammast – býr til eittraða menningu þar sem fólk upplifir ótta og þöggun
- Að sleppa og læra að fyrirgefa er hjálplegt í umhverfi óvissu og stöðugra breytinga þegar þörf er á lausnamiðaðri hugsun, tilraunum og samvinnu; til að komast í gegnum ólgusjó; til að nýta tækifæri og finna leiðir til vaxtar og þroska – eða einfaldlega til að komast af.
- Samkennd hjálpar fólki að fyrirgefa, líka almennur þroski og það að þekkja og geta haft stjórn á eigin tilfinningum.
- Það að fyrirgefa er ekki það sama og að gleyma eða að það sem gerðist hafi verið í lagi – það þýðir bara að þú hafir ákveðið að sleppa tökum á erfiðri minningu og halda fram á veg.

TIL UMHUGSUNAR: ÞRAUTSEIGJA

- Þrautseigt fólk og þrautseigar skipulagsheildir deila þremur hæfileikum:
  - Sætta sig við og horfast í augu við raunveruleikann
    - Hvernig eru hlutirnir raunverulega og eru tilbúin til að bregðast við á viðeigandi máta
  - Getu til að finna tilgang
    - Í einkalífi og vinnulífi, hafa gildi og lifa þau
  - Hæfni til að leika af fingrum fram
    - Eru skapandi, lausnamiðuð

SEIGLA/ÞRAUTSEIGJA

Hvernig styðjið þið við þrautseigju á ykkar vinnustað?

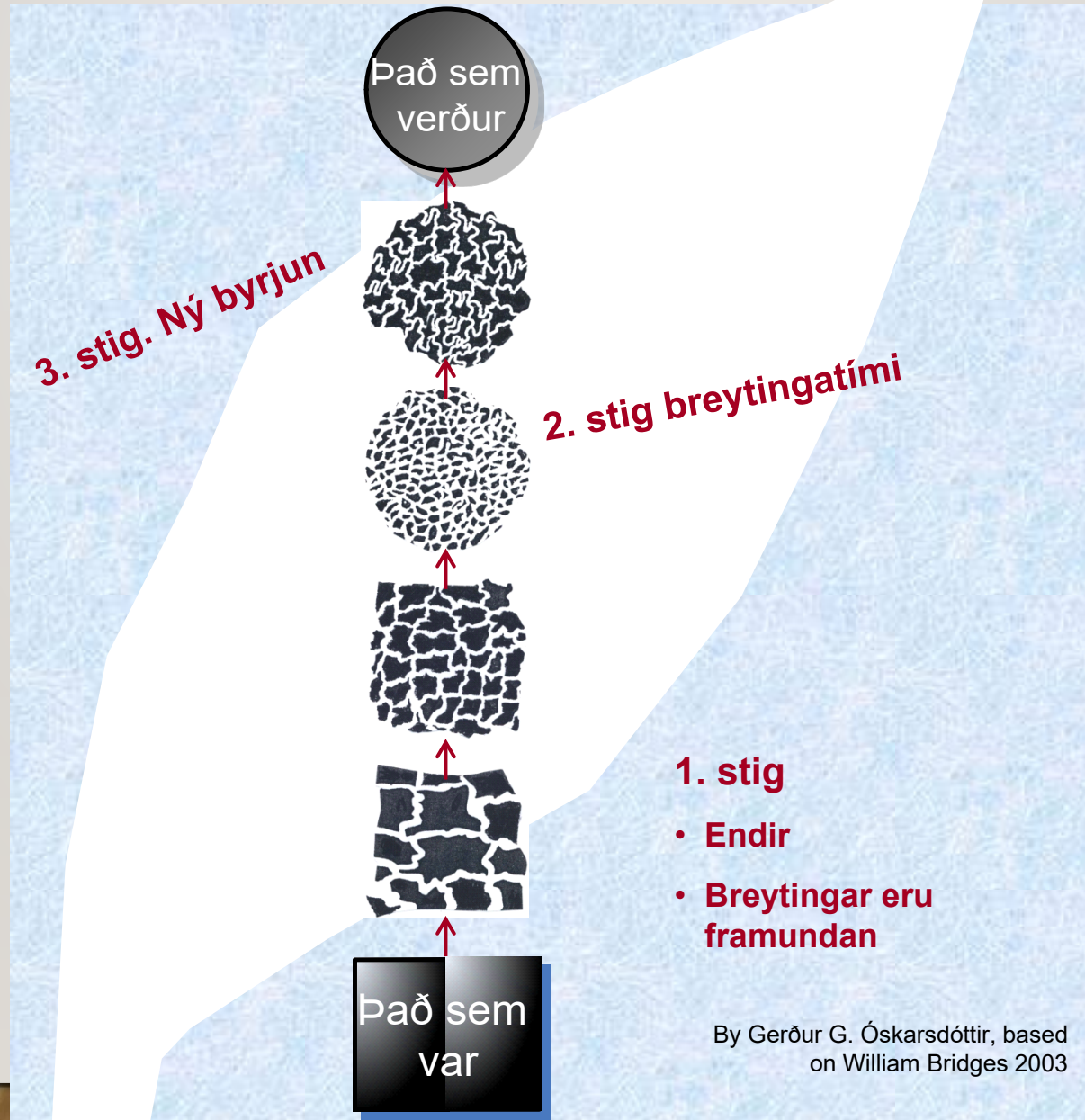
- Þrautseigju má skilgreina sem hæfnina til að þola mótbyr og krísu og ná á ný vopnum sínum, sterkari og færari en áður. Það er virkt ferli þess að ná sér á strik og efla þroska sem viðbrögð við áföllum og áskorunum.
  - Jákvæð aðlögun – ekki bara að lifa af og leysa vandamál, heldur umbreyting með þroska.
- Þrautseigja felur í sér glímu bæði við þjáningu og hugrekki, að vinna sig í gegnum erfiðleika, inn á við og í samskiptum.
- Margt hefur áhrif á seiglu: Einstaklingar og saga þeirra, stuðningur fjölskyldu, vina og vinnustaðar; aðstæður– fjárhagslegar, vinnulegar, efnahagslegar, samfélagslegar; einnig félagslegar, menningarlegar og trúarlegar.

AÐ LOKUM

Veruleiki og líf í umbyltingu

TÍMI

Hvað styður þig?
Hvernig styður þú aðra?

By Gerður G. Óskarsdóttir, based on William Bridges 2003

Stundum er verkefni stjórnenda fyrst og fremst að búa til ramma; stundum er það að búa til sýn og stefnu; stundum er það bara að segja:

við komumst í gegnum þetta saman